

УДК 348.98

В.М. Шевчук, доцент кафедри криміналістики, к.ю.н.,
 НУ «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ТИПОВИХ ТАКТИЧНИХ ОПЕРАЦІЙ У ДОСУДОВОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Досліджуються проблеми реалізації типових тактичних операцій у досудовому розслідуванні. Проаналізовано різні підходи висловлені у криміналістичній літературі до розуміння типових тактичних операцій, процедури їх типізації, проведено їх критичний аналіз. Обґрунтовується, що типові тактичні операції необхідно розглядати як продукт наукової діяльності, який являє собою своєрідну інформаційну модель, що відбиває структуру і технологію реалізації цих операцій відповідно до виду злочину, етапності розслідування, слідчої ситуації та тактичного завдання.

Ключові слова: тактична операція, типова тактична операція, типове тактичне завдання, типізація тактичних операцій, проблеми реалізації тактичних операцій.

Исследуются проблемы реализации типовых тактических операций в досудебном расследовании. Проанализированы различные подходы, высказанные в криминалистической литературе к пониманию типичных тактических операций, процедуры их типизации, проведено их критический анализ. Обосновывается, что типичные тактические операции необходимо рассматривать как продукт научной деятельности, который представляет собой своеобразную информационную модель, отражающая структуру и технологию реализации этих операций согласно вида преступления, этапности расследования, следственной ситуации и тактической задачи.

Ключевые слова: тактическая операция, типовая тактическая операция, типовая тактическая задача, типизация тактических операций, проблемы реализации тактических операций.

Investigated the problems of the implementation of typical tactical operations in the pre-trial investigation. Analyzed the different approaches expressed in criminalistic literature to the understanding of typical tactical operations, procedures for their typing, conducted a critical analysis of their. It is found that the typical tactical operations should be viewed as a product of science, which is the kind of information model that reflects the structure and implementation technology of the operations under the type of crime, by stages the investigation, the investigation situation and tactical task.

Keywords: tactical operation, typical tactical operation, typical tactical task, typing tactical operations, problems of implementation of tactical operations.

Постановка проблеми. Розроблення концептуальних основ формування тактичних операцій передбачає дослідження проблем реалізації типових тактичних операцій у досудовому розслідуванні. У цьому відношенні варто зазначити, що останнім часом у криміналістичних дослідженнях особливої актуальності та значимості набувають проблеми, які пов'язані із типізацією тактичних операцій щодо окремих видів (чи категорій) злочинів [24, с. 181]. Серед обставин, що пояснюють зазначену тенденцію можна назвати такі. По-перше, окремі криміналістичні методики як типізовані моделі мають включати в себе систему рекомендацій лише типізованого характеру, в тому числі й типові тактичні операції¹, які розробляються у відповідності до певного різновиду методик, є їх невід'ємною складовою, максимально «прив'язані» до типових слідчих ситуацій і виходять з конкретних тактичних завдань, що стоять перед слідчим [8, с. 36]. По-друге, неможливо розробити усі без залишку тактичні операції до певного виду (категорії) злочинів, а тому

¹Див.: Журавель, В. А. Проблеми формування базової методики розслідування злочинів [Текст] / В. А. Журавель // Вісн. Акад. прав. наук України. — Х.: Право, 2008. — Вип. 1 (52). — С. 231–242.

може йтися лише про типові, тобто такі, що найбільш часто зустрічаються, виявляють загальне в окремому, індивідуальному [4, с. 1450], є прообразами, прототипами певного виду (класу) дій, речей, предметів [22, с. 455]. По-третє, типові тактичні операції є найбільш придатною формою адаптації наукових розробок до їх практичної реалізації в ході розслідування конкретного злочинного діяння. Саме типові тактичні операції являють собою доцільні програми дій слідчого, вони виконують важливу методичну функцію і дозволяють обирати правильний напрямок у розслідуванні [23, с. 301].

Стан дослідження. У криміналістичній літературі висловлені різні підходи до розуміння типових тактичних операцій, процедури їх типізації. Так, на думку В. Ю. Шелітька, типовою тактичною операцією є алгоритм, програма дій слідчого, оперативного працівника, інших осіб щодо завдань, які виникають у слідчих ситуаціях [26, с. 198]. У свою чергу І. М. Комаров вважає за доцільне розглядати типову тактичну операцію як своєрідну модель, яка є відображенням певних властивостей досліджуваних об'єктів, обумовлених специфікою події злочинів [13, с. 273-365]. Дещо схожу позицію займають й інші вчені-криміналісти [29, с. 64; 11, с. 72], які виходять з того, що завдання, засобом вирішення яких виступають тактичні операції, виникають в умовах, що повторюються (інакше кажучи, у типових слідчих ситуаціях), що надає підстави до типізації «набору» засобів їх розв'язання. У цьому сенсі тактичні операції виступають в якості свого роду модулів (типових моделей) вирішення конкретних завдань, які виникають на певному етапі розслідування.

Метою публікації дослідження проблеми реалізації типових тактичних операцій у досудовому провадженні як продукту наукової діяльності, який являє собою своєрідну інформаційну модель, що відбиває структуру і технологію реалізації цих тактичних засобів відповідно до виду злочину, етапності розслідування, слідчої ситуації та тактичного завдання.

Виклад основних положень. Науковцями висловлюються й різні судження щодо розуміння типізації тактичних операцій. Зокрема, В. М. Карагодін зазначає, що наявність взаємозв'язку між слідчими ситуаціями і криміналістичними характеристиками, з одного боку, і тактичними операціями, з іншого, надає можливість розробляти типові тактичні операції, які по рівню загальності можна умовно розділити на дві групи. Типові тактичні операції першого, більш високого рівня узагальнення розробляються, щоб використовувати їх в ситуаціях, які являються типовими для злочинів різних видів. Розробка таких операцій можлива, не дивлячись на відмінності не тільки в кримінально-правових, але і криміналістичних характеристиках окремих видів злочинів. Типові тактичні операції другої групи розробляються з урахуванням криміналістичної характеристики окремих видів і груп злочинів і ситуацій, типових для їх розслідування. Названі тактичні операції більш конкретні, оскільки конкретизуються їх завдання і вони мають плануватися на основі більш загальних операцій першого рівня [12, с. 56-59].

Погоджуючись з В. М. Карагодіним щодо можливості розроблення типових тактичних операцій двох рівнів, вважаємо, що підходи до їх розподілу мають бути дещо іншими. Як здається, треба виходити з того, що типове відбиває специфіку певного виду, підвиду злочинів (за криміналістичною класифікацією) і тому не може бути характерним для злочинів різних видів. У зв'язку з цим типові тактичні операції повинні мати видову і підвидову спрямованість. Беручи до уваги висловлене, можна надати таку систему типових тактичних операцій. Перший рівень системи утворюють типові-видові тактичні операції, які відбивають специфіку саме певного виду злочинів (наприклад, вбивства).

Другий рівень становлять типові-підвидові (предметні) тактичні операції, які створюються у відповідності до конкретного різновиду злочинів, наприклад, вбивства з розчленуванням, вбивства на замовлення. Як наголошує С. Ф. Здоровко, формування тактичних операцій має здійснюватися не тільки щодо такого виду злочинів, як убивства, але й різноманітних його різновидів (модифікацій) з убивств на замовлення, вбивств у «розборках», убивств, поєднаних із викраденням людей та ін. [9, с. 17-21]

Все частіше вчені-криміналісти звертаються до формування типових тактичних операцій. Можна стверджувати, що практично кожний науковець, який займається побудовою окремої криміналістичної методики розслідування злочинів, серед результатів своєї праці пропонує типові тактичні операції. Так, В. О. Коновалова при розслідуванні вбивств вважає за доцільне провадження таких типових тактичних операцій як: «Особа вбивці», «Склад і рольові функції злочинної групи», «Знаряддя злочину», «Свідочка база», «Місце перебування злочинця» [16, с. 282-283]. На її переконання, при розслідуванні вбивств, прихованих інсценуваннями, найбільш ефективними є провадження таких тактичних операцій: «Встановлення злочинця», «Виявлення доказів готування інсценування», «Встановлення мотивів вчинення злочинця», «Встановлення способу вчинення і приховування злочину» [14, с. 232-252]. У свою чергу Є. Ю. Березуцький та В. Н. Ісаєнко до типових тактичних операцій при розслідуванні вбивств відносять такі операції як «Реконструкція обставин розслідуваного вбивства», «Атрибуція трупа» [2, с. 85-109; 10, с. 368-382].

Заслужують позитивної оцінки спроби окремих науковців розробити тактичні операції при розслідуванні вбивств, пов'язаних із виявленням частин розчленованого трупа, вбивств за відсутності трупа, вбивств осіб, зайнятих у сфері бізнесу, серійних вбивств на сексуальному ґрунті, вбивств, що вчиняються організованими групами [15, с. 10-13; 9, с. 127], побудова й реалізація яких має певну специфіку. Так, І. В. Борисенко при розслідуванні вбивств, пов'язаних із виявленням частин розчленованого трупа вирізняє такі тактичні операції: «Встановлення особи невідомого трупа», «Пошук відсутніх частин трупа», «Встановлення місця вчинення вбивства і розчленування трупа», «Встановлення особи вбитого», «Перевірка зв'язків потерпілого», «Викриття злочинця», «Докази поведінки», «Пошук злочинця», «Затримання злочинця» [3, с. 213-225]. В.А. Гриньків при розслідуванні вбивств осіб, зайнятих у сфері бізнесу пропонує вирізняти такі тактичні операції: «Встановлення особи невідомого злочинця, що вчинив вбивство особи, зайнятої в сфері бізнесу», «Встановлення співучасників», «Перевірка алібі підозрюваного» [6, с. 21-24].

Певний науковий інтерес набувають дослідження вчених-криміналістів з вивчення тактичних операцій щодо розслідування злочинів у сфері господарської діяльності. Так, Г. А. Матусовський до типових тактичних операцій цієї категорії злочинів відносить «Пошук майна», «Документ», «Затримання» [20, с. 155]. А. Д. Марушев вирізняє такі тактичні операції: «Викриття на місці злочину», «Невідкладний збір і фіксація доказів», «Встановлення способу вчинення розкрадання», «Визначення розміру викраденого», «Забезпечення відшкодування матеріального збитку» [19, с. 158-166]. С.Р. Акімов зазначає, що у методиці розслідування кримінальних банкруств застосовуються наступні тактичні операції «Збереження доказів», «Відшукування джерел криміналістично значущої інформації», «Викриття особи, яка вчинила кримінальне банкрутство» «Вивчення особистості підозрюваного (обвинуваченого)», «Відшкодування шкоди», «Розшук підозрюваного (обвинуваченого), що переховується» [1, с. 12-13].

Типізацію тактичних операцій при розслідуванні злочинів організованих груп і злочинних організацій здійснено В. Ю. Шепітьком. На його переконання особливого значення в цьому плані набувають такі тактичні операції: «Встановлення поширеності злочинної групи»; «Виявлення зв'язків організованої групи»; «Затримання злочинної групи на місці злочину»; «Нейтралізація протидії розслідуванню злочину»; «Виявлення найслабкішої ланки в групі»; «Стратегічна розвідка»; «Створення і використання юридичних осіб»; «Підтримання в злочинному співтоваристві режиму напруженості»; «Використання суперечностей між учасниками злочинної групи» [28, с. 63].

Стосовно контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів А. М. Полях пропонує такі типові тактичні операції: «Особа контрабандиста»; «Предмет контрабанди наркотичних засобів»; «Організований характер контрабанди наркотичних засобів»; «Спосіб контрабанди наркотичних засобів»; «Обстановка вчинення контрабанди наркотичних засобів»; «Канали контрабанди наркотичних засобів»; «Корумповані зв'язки контрабандистів»; «Нейтралізація протидії розслідуванню контрабанди наркотичних засобів» [21, с. 111-119].

Наведені типові тактичні операції безумовно мають певний науковий та практичний інтерес. Проте, не вдаючись у детальний аналіз їх змісту, вважаємо за можливе зазначити, що далеко не всі з перелічених побудов можуть бути віднесені до розряду тактичних операцій, виходячи із розроблених нами критеріїв. Крім того, у переважній більшості науковцями пропонувалися лише назви тактичних операцій без розкриття їх внутрішньої структури. Також на сьогодні відсутній єдиний, узгоджений підхід до розуміння типових тактичних операцій та здійснення їх типізації. Все це ускладнює процедуру їх успішного практичного застосування, зменшує коефіцієнт корисної дії.

На наш погляд, при розробці та реалізації типових тактичних операцій слід враховувати такі положення. По-перше, типові тактичні операції необхідно розглядати як продукт наукової діяльності, який являє собою своєрідну інформаційну модель, що відбиває структуру і технологію (логіку, хронологію) реалізації цих криміналістичних комплексів відповідно до виду злочину, етапу розслідування, слідчої ситуації та тактичного завдання. Як зазначає В. О. Образцов, використання інформації, яка міститься у вказаних моделях, дозволяє слідчим ефективно вирішувати загальні та ситуаційно зумовлені питання при організації та здійсненні тактичних операцій під час провадження по конкретним кримінальним справам [17, с. 75-86]. Іншими словами, типові тактичні операції як наукові абстракції виступають орієнтиром для слідчих, до якого вони звертаються при побудові та реалізації цих криміналістичних комплексів у реальних умовах розслідування. Необхідно зазначити, що й самі слідчі достатньо високо оцінюють доцільність викладення в окремих криміналістичних методиках розслідування злочинів систем типових тактичних операцій. На це вказало 78,3% опитаних нами респондентів. Крім того, ними було визначено перелік базових тактичних операцій, які найбільш часто застосовуються у практиці розслідування злочинів. До переліку увійшли такі операції: «Затримання особи, що підозрюється у вчиненні злочину»; «Викриття особи щодо її причетності до вчиненого злочину»; «Розшук особи, що зникла з місця події і переховується від слідства»; «Усунення негативного впливу з боку обвинуваченого»; «Перевірка показань особи, що визнала себе винною у вчиненні злочину»; «Перевірка самообмови»; «Перевірка обмови»; «Перевірка алібі підозрюваного»; «Перевірка факту знаходження підозрюваного на місці злочину»; «Встановлення співучасників»; «Нейтралізація протидії розслідуванню

з боку зацікавлених осіб»; «Розпізнавання інсценування».

По-друге, типові тактичні операції мають розроблятися відповідно до специфіки розслідування окремих видів (підвидів) злочинів, етапів розслідування, слідчих ситуацій, тактичних завдань і розглядатись як невід'ємні складові видових чи підвидових криміналістичних методик (мікрометодик) розслідування злочинів [7, с. 55-95].

По-третє, вони мають бути максимально «прив'язані» до типових слідчих ситуацій і виходити із тактичних завдань, що постають перед слідчим. Саме слідча ситуація зумовлює постановку того чи іншого тактичного завдання, а останнє визначає засоби його вирішення. При цьому об'єктивна повторюваність ситуацій, що виникають на різних етапах досудового розслідування, показує, що з метою оптимізації їх вирішення можуть ефективно застосовуватися типові комплекси дій та заходів, які дозволяють забезпечити чітку узгодженість, раціональність та ефективність діяльності суб'єктів кримінального переслідування.

По-четверте, головною підставою типізації тактичних операцій слід вважати репрезентативну множину однорідних тактичних завдань, що повторюються. Крім того, тактичне завдання у більшості випадків обумовлює й назву тактичної операції.

По-п'яте, для збільшення інформативності типових тактичних операцій у їх структуру необхідно включати відомості про тактичне завдання, мету, коло учасників і засоби здійснення, тобто системи слідчих дій, оперативно-розшукових, організаційних та інших заходів у їх субординаційній послідовності. Обмеженість інформаційного наповнення типових тактичних операцій лише їх назвою на сьогодні не задовольняє потреби а ні теорії, а ні практики.

По-шосте, набір типових тактичних операцій є по суті типовою програмою розслідування певного виду (підвиду) злочинів, тому при їх створенні доцільно врахувати рекомендації з планування розслідування злочинів у цілому, в тому числі й з організації взаємодії слідчих із працівниками оперативних служб органів внутрішніх справ.

По-сьоме, типізація є це завжди процес спрощення, схематизації, абстрагування. У свою чергу здійснення кримінального провадження передбачає використання не тільки типових засобів, а й атипових. Ось чому в діяльності з розслідування злочинів слідчий має застосовувати творчий підхід [25, с. 9; 27, с. 47].

Спираючись на вищевикладене і передусім на підхід до інформаційного наповнення змісту типових тактичних операцій вважаємо за можливе проілюструвати на прикладі тактичної операції «Перевірка алібі» процедуру формування моделі структури цього криміналістичного комплексу. Ця модель має включати такі елементи: *Тактичне завдання* – перевірка алібі. *Мета* – підтвердження або спростування алібі. *Учасники* – слідчий, співробітники оперативних підрозділів, спеціалісти, знання яких необхідні для перевірки алібі; *Засоби* – (1) слідчі дії: допит осіб, на яких посилається заявник або які за обставинами справи можуть підтвердити або спростувати алібі (офіціант ресторану, таксист, поштарка, касир та ін.); допит свідків, які можуть підтвердити факт знайомства суб'єкта алібі з особою, яка це алібі підтверджує, а й можливо факт знаходження заявника у цієї особи; виїмка і попереднє дослідження документів (на предмет встановлення фальсифікації), які підтверджують (спростовують) алібі; пред'явлення для впізнання суб'єкта алібі; пред'явлення для впізнання предметів та речей, які використовуються заявником в якості аргументів його перебування у певному місці і в певний час; одночасний допит декількох учасників кримінального провадження (очна ставка); освідування; огляд і виїмка кореспонденції та дослідження інформації, знятої з

каналів зв'язку; (2) оперативно-розшукові заходи: здійснення негласного спостереження за суб'єктом алібі і особами, на яких він посилається на предмет їх контакту і спілкування у позапроцесуальних рамках; використання з дотриманням чинного кримінально-процесуального законодавства технічних приладів негласного звукозапису, відео- та фотозйомки; отримання з оперативних джерел інформації щодо осіб, які б могли надати додаткові дані стосовно обставин алібі та його аргументації, а також місцезнаходження предметів і речей, що мають значення для перевірки алібі.

Безумовно, запропоновані елементи моделі мають узагальнений, абстрактний характер і потребують уточнення при плануванні та організації конкретної тактичної операції з перевірки алібі. Зокрема, в залежності від аргументації посилань на алібі висувуються різні версії [18, с. 55-72], що зумовлюють напрями їх перевірки, змінюється послідовність провадження слідчих дій і оперативно-розшукових заходів у межах тактичної операції, а також їх спрямованість. Разом з тим, типова модель структури тактичної операції із наведеним рівнем інформаційного наповнення, на наше переконання, має безсумнівні переваги у порівнянні з тими моделями операцій, які обмежувалися лише назвою цих криміналістичних комплексів. Переконані, що у такому вигляді ця модель більш продуктивно виконує свою пізнавальну функцію і дійсно виступає своєрідним орієнтиром для слідчих при розробленні конкретної тактичної операції. Ось чому, вважаємо за доцільне у окремих криміналістичних методиках розслідування злочинів надавати системи типових тактичних операцій, враховуючи вищевикладені рекомендації.

Висновки. Отже, сучасний стан розвитку криміналістичної науки дозволяє ставити питання про необхідність розробки та застосування типових тактичних операцій, як ефективних засобів вирішення тактичних завдань розслідування. Ці наукові абстракції комплексної спрямованості мають як суто теоретичне, так і виключно практичне значення. Теоретичний аспект передбачає створення систем типових тактичних операцій у структурі окремих криміналістичних методик розслідування злочинів, а практичний – використання цих моделей в якості орієнтирів для побудови і реалізації конкретної тактичної операції певної цілеспрямованості в реальних умовах розслідування. При цьому, розглядувані моделі при їх побудові повинні мати належне інформаційне наповнення, що істотно збільшує їх продуктивність. Відомості про мету, завдання, учасників і засобів тактичної операції мають стати невід'ємним складником і знаходити своє відбиття у структурі моделі типової тактичної операції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Акимов С. Р. Криминалистическое обеспечение расследования криминальных банкротств [Текст] : автореф. дисс. ... канд. юрид. наук : 12. 00. 09 / С. Р. Акимов. — Тюмень, 2006. — 23 с.
2. Березутский, Е. Ю. Исследование места убийства — криминалистическая операция: некоторые вопросы теории и практики [Текст] / Е. Ю. Березутский. — Иркутск: Изд-во ИГЭА, 2001. — 232 с.
3. Борисенко, І. В. Організація та проведення тактичних операцій при розслідуванні вбивств з розчленуванням трупа [Текст] / І. В. Борисенко // Вісн. Акад. прав. наук України. — Х. : Право, 2001. — № 3 (26). — С. 213–226.
4. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст] / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. — К; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. — 1728 с.
5. Журавель, В. А. Проблеми формування базової методики розслідування злочинів [Текст] / В. А. Журавель // Вісн. Акад. прав. наук України. — Х.: Право, 2008. — Вип. 1 (52). — С. 231–242.
6. Гринькин, В. А. Теоретические проблемы и практика расследования убийства лиц, занятых в сфере

- бізнеса : автореф. дисс ... канд. юрид. наук: 12.00.09 / В. А. Гринькин. — Барнаул, 2000. — 26 с.
7. Журавель, В. А. Криміналістичні методики: сучасні наукові концепції [Текст]: монографія / В. А. Журавель. — Х.: Видав. агенція «Апостіль», 2012. — 304 с.
8. Журавель, В. А. Тактичні операції в системі криміналістичних засобів протидії злочинності // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук, практ. матер. — Х.: Право, 2006. — Вип. 6. — С. 30-36.
9. Здоровко, С. Ф. Розслідуванні вбивств, що вчиняються організованими злочинними групами (типові тактичні операції) [Текст] / С. Ф. Здоровко. — Х.: Гриф, 2004. — 176 с.
10. Исаенко, В. Н. Проблемы теории и практики использования тактических комплексов в расследовании убийств [Текст] / В. Н. Исаенко // «Черные дыры» в российском законодательстве. — 2004. — № 1. — С. 368—382.
11. Каневский, Л. Л. Планирование расследования и разработка тактических операций по делам несовершеннолетних [Текст] / Л. Л. Каневский // Алгоритмы и организация решений следственных задач: сб. науч. тр. — Иркутск: Изд-во Иркут. гос. ун-та, 1982. — С. 71-75.
12. Карагодин, В. Н. Тактические операции в деятельности по распознаванию и преодолению способа сокрытия преступления [Текст] / В. Н. Карагодин // Тактические операции и эффективность расследования: сб. науч. тр. — Свердловск: Свердлов. юрид. ин-т, 1986. — С. 56—59.
13. Комаров, И. М. Криминалистические операции в досудебном производстве [Текст]: монографія / И. М. Комаров. — Москва: Изд-во «Юрлитинформ», 2013. — 400 с.
14. Коновалова, В. О. Розслідування вбивств, прихованих інсценуваннями [Текст] / В. О. Коновалова // Настільна книга слідчого / М. І. Панов, В. Ю. Шепітько, В. О. Коновалова та ін. — 3-тє вид., перероб. і допов. — К.: Ін Юре, 2011. — С. 252—232.
15. Коновалова, В. О. Тактичні операції при розслідуванні убивств, вчинених організованими злочинними групами [Текст] / В. О. Коновалова // Матер. заключ. конф. спільної Українсько-американської наук.-дослід. програми Акад. прав. наук України та Нац. ін-ту юстиції Департаменту юстиції США. — Х.: ПФ «Книжк. вид-во «Лествиця Марії», 2001. — С. 10—13.
16. Коновалова, В. Е. Убийство: искусство расследования [Текст]: монографія / В. Е. Коновалова. — Харьков: Факт, 2001. — 311 с.
17. Криминалистика [Текст] / под ред. проф. В. А. Образцова. — М.: Юристъ, 1995. — 760 с.
18. Кузьмичов, В. С. Алібі у розкритті злочинів [Текст]: навчал. посібник / В. С. Кузьмичов, В. В. Юсупов. — К.: КНТ, 2007. — 264 с.
19. Марушев, А. Д. Организация и проведение тактических операций при расследовании хищений мясной продукции [Текст] / А. Д. Марушев // Проблемы законности / відп. ред. В. Я. Тацій. — Х.: Нац. юрид. акад. України, 2001. — Вип. 49. — С. 158—166.
20. Матусовский, Г. А. Экономические преступления: криминалистический анализ [Текст] / Г. А. Матусовский. — Харьков: Консум, 1999. — 480 с.
21. Полях А. М. Криміналістична характеристика та основи розслідування контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів [Текст]: монографія / А. М. Полях. — Х.: Право, 2010. — 158 с.
22. Философский энциклопедический словарь [Текст]. — М.: ИНФРА-М., 1997. — 576 с.
23. Шепітько, В. Ю. Вибрані твори / Избранные труды / В. Ю. Шепітько. — Х.: Вид. агенція «Апостіль», 2010. — 576 с.
24. Шепітько, В. Ю. Криміналістична тактика (системно-структурний аналіз) [Текст]: монографія / В. Ю. Шепітько. — Х.: Харків юридичний, 2007. — 432 с.
25. Шепітько, В. Ю. Пізнавальна діяльність слідчого й «матриці» криміналістики [Текст] / В. Ю. Шепітько // Теорія та практика судової експертизи і криміналістики: зб. наук.-практ. матер. — Х.: Право, 2006. — Вип. 6. — С. 9-12.
26. Шепітько, В. Ю. Роль типових тактичних операцій в системі забезпечення ефективності досудового слідства [Текст] / В. Ю. Шепітько // Питання боротьби зі злочинністю: зб. наук. пр. / редкол.: Ю. В. Баулин (голов. ред.) та ін. — Х.: Изд-во «Кроссруд», 2007. — Вип. 14. — С. 194-199.
27. Шепітько В. Ю. Криминалистика XXI века: предмет познания, задачи и тенденции в новых

умовлях [Текст] / В. Ю. Шепитько // Современное состояние и развитие криминалистики: сб. науч. тр.: под ред. Н. П. Яблокова и В. Ю. Шепитько. — Х.: Апостиль, 2012. — С. 41-54.

28. Шепитько, В. Ю. Тактика расследования преступлений, совершаемых организованными группами и преступными организациями [Текст] / В. Ю. Шепитько. — Харьков: Нац. юрид. акад. Украины, 2000. — 88 с.

29. Шиканов, В. И. Теория тактических операций следователя (перспективы развития) [Текст] / В. И. Шиканов // Алгоритмы и организация решений следственных задач: сб. науч. тр. — Иркутск: Изд-во Иркут. гос. ун-та, 1982. — С. 64-68.

УДК 343.133

В.В. Луцик, к.ю.н., доцент кафедри кримінального процесу та криміналістики юридичного факультету ЛНУ ім. І. Франка

ПРАВОВИЙ СТАТУС ТА ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА ЗА НОВИМ КПК УКРАЇНИ

Досліджено зміну процесуального статусу прокурора та особливостей реалізації його повноважень за новим КПК України, проведено аналіз проблем, які виникають в ході процесуального керівництва досудовим розслідуванням.

Ключові слова: прокурор, процесуальне керівництво, нагляд прокурора, подання прокурора.

Исследовано изменение процессуального статуса прокурора и особенностей реализации его полномочий по новому УПК Украины, произведен анализ проблем, возникающих в ходе процессуального руководства предварительным расследованием.

Ключевые слова: прокурор, процессуальное руководство, надзор прокурора, представление прокурора.

The change in the procedural status of the prosecutor and the peculiarities of its powers implementation under the new Code of Criminal Procedure are investigated, analyzed problems arising in the course of the preliminary investigation are proposed.

Key words: prosecutor, procedural guidance, prosecutor supervision, prosecutor commencement.

Постановка проблеми. Прийняття Верховною Радою України 13 квітня 2012 року нового Кримінального-процесуального кодексу[1] ознаменувало новий етап розвитку кримінально-процесуального законодавства. На прийняття нового кодексу тривалий час очікували науковці, практики та європейські правозахисні інституції. Однак швидке прийняття цього законодавчого акту не сприяло досконалості його норм, логічності та узгодженості окремих його положень, в тому числі щодо реалізації повноважень прокурора.

Стан дослідження. Проблемам повноважень прокурора в кримінальному судочинстві були присвячені праці значної кількості науковців: В.Ф. Крюкова, В.А. Лазаревої, М.С. Строговича, О.М. Толочка, О.О. Тушева, А.Г. Халіуліна, В. Юрчишина та інших вчених, однак проблеми реалізації повноважень прокурора за новим КПК України ще не знайшли свого повного відображення у працях науковців.

Метою даної статті є спроба теоретичного осмислення нових законодавчих підходів до статусу прокурора у кримінальному провадженні, його повноважень, особливостей їх реалізації та вироблення певних пропозицій щодо вдосконалення кримінально-процесуального законодавства.